

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th December, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

FAG‘ONA VILOYATI DASH-ADIRLI SHAROITIDA ANORZORNI SUG‘ORISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Qodirov Jaloliddin Jamoliddin o‘g‘li

qishloq xo‘jaligi fanlari nomzodi, katta o‘qituvchisi

Uzumchilik, mevachilik va sabzavotchilik qo‘shma fakulteti

Aholi tomorqalardan samarali foydalanish kafedrası

Aminjonov Bunyodbek Bahromjon o‘g‘li.

Madaminov Islombek Komiljon o‘g‘li.

Erkaboyev Abbosbek Xayrullo o‘g‘li.

IV-bosqich talabalari

Farg‘ona Davlat Universiteti.

Annotasiya

Anor suvsizsizlika chidamli ekin bo‘lishi bilan qatorda yuqori va sifatli hosil olish uchun suvga bo‘lgan talabini turli xil sug‘orish usullar bilan ta‘minlash katta ahamiyatga ega. Anorni sug‘orish uchun ishchi kuchi sarfi va suvni sarifi yuqori bo‘ladi. O‘zbekistonda suv zaxirasi tugab bo‘lgan hisoblanmoqda 2023-yilga kelib shuning uchun suvni tejashga qaratilgan chora-tadbirlar to‘g‘risida tinimsiz takrorlanmoqda. Bu maqolda ko‘rsatilgan tajriba yerda namlikni uzoqroq saqlani qolishi mumkinligini yoritib berilganligi maqolani qanchalik ahamiyatli ekanligini ko‘rsatadi.

Tayanch iboralar. Anor, namlik sig‘imi, sug‘orish tizimi, jo‘yaklar, tomchilatib sug‘orish, gidogeologiya, gidrometrologiya, gidrominerologiya.

Abstract

The cost of labor and water for irrigation of pomegranates is high. In case of drip irrigation, labor costs can be reduced. However, there are some problems. It is considered that the water reserves in Uzbekistan will be exhausted by 2023, therefore, the measures aimed at saving water are constantly being repeated.

Keywords; Pomegranate, moisture capacity, irrigation system, furrows, drip irrigation, hydrogeology, hydrometrology, hydrominerology.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th December, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

Fargʻona viloyati qadimdan anor yetishtirishda boy tajribaga ega. Respublikamizda keyingi yillarda hukumatimiz tomonidan anorchilikga eʻtibor ortmoqda va ekin maydonlari kengaytirilmoqda va yangidan tashkil etilmoqda. Fargʻona viloyati dasht -adrlri, toshloq yerlarda anorlarni tashkil etishni hisobga olib bu joylarda anorlarni sugʻorishni tejamkor samarali usullarini tadbqiq etish taqazo etmoqda.

Anor osimligi qurgʻoqchilikka chidamli bolishi bilan birga uning osishi, rivojlanishi va yuqori hosil berishi uchun suvga bolgan talabi ham yuqoridir. Anorning sugʻorish usullari va meyyorlari tuproq iqlim sharoitiga naviga, yoshiga va uning boshqa biologik xususiyatlariga qarab turli shakillarda qollaniladi. Anorni sugorish rejimini iqlim, tuproq, gidrogeologik, tashkiliy-xojalik sharoitlar, osimlikning biologik xususiyatlari kabi omillar belgilaydi. Anorni sugorish uning suvga bolgan munosabatiga kora osib rivojlanish fazalariga muvofiq amalga oshiriladi. Markaziy Osiyoda sugorish osimliklarning yaxshi osishi va yaxshi meva yetishtirish uchun juda muhimdir. Zarur bolgan miqdor gektariga 900-1000 kub metrga teng. Anor odatda, vegetativ davrida 12 marta sugoriladi. Aprelda 1 marta, May va Iyun oylarida 2 marta, iyul va avgust oylarida 3 marta va sentyabrda 1 marta. Anor navlarining sugorish darajasining samaradorligi va sugorishni vaqti va intervalining hosilga tasiri haqida kam hisobot va ahborotlar mavjud. Anorlarning suvga bolgan ehtiyojlari haqida aniq bir tadqiqot yoq. Umuman olganda, anorlarning suvga bolgan talablari tsitrus mevalari bilan oxshash. Sitrusli sugorish rejalashtirilishi boyicha olib borilgan tadqiqotlar shuni korsatadiki, toliq osib chiqqan sitrusning suv ehtiyoji sugorish davrida foydali yomgiri baholashdan song Anor bogi uchun ekish masofasi $6m \times 5m = 30m^2$ bolsa. Keyin $30m^2$ suv $30m^2$ erga bolinadi, har bir osimlik uchun 1000 litr suv boladi Ananaviy sirdan (juyakli) sugorish usullari Sirdan sugorish usullari (havzalar, joyaklar va h.k.) suvdan foydalanish samaradorligi pastligi bilan ajralib turadi, hatto yaxshi boshqaruv ostida ham 50% dan oshmaydi. Bundan tashqari, suvni ishlatish uchun talab qilinadigan ishchi xarajatlar yuqori. Shuning uchun yuqorida aytilgan ananaviy sirdan sugorish tizimlari tavsiya etilmaydi va alternativ sugorish va tomchilatib sugorish usullaridan foydalanish tavsiya etiladi. Daraxt osishi dastlabki yillarida haddan tashqari ot osishi va qimmatbaho suvning yoqotilishi oldini olish uchun kam miqdorda oqim va namlik diametriga ega bolgan tomchilatib sugʻorish tavsiya etiladi. Bunda daraxt osishi bilan birga, jumrak uchi oqim va nam maydonlarni kopaytirish uchun ozgartiriladi. Zamonaviy sugorish usullarining afzalliklari va kamchiliklari: Zamonaviy (masalan, tomchilatib sugorish tizimi va mini-sprinkler (kichik purkagishli sugorish

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th December, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

tizimi)) zamonaviy usullarining afzalliklari quyidagicha: Suv tejash afzalligi. Chunki suv etqazishdagi yoqotishlarni bartaraf etish va tuproqning sirt maydoni namlanadi, sirtidan sugorishdan kora samaradorlik ancha yuqori boladi. Hosildorlikning ortishi. Osimliklarning ildiz zonasi zamonaviy sugorish usullari bilan doimo nam bolib qoladi va osimlik bunday holatlarda stress davriga bogliq emas. Bundan tashqari, zarur bolgan ogitlar sugorish suviga (sugorish orqali ogitlash), har doim va har qaerda ular osimlik tomonidan zarur bolgan joyda qollanilishi mumkin. Osimliklarning qatori daraxtlar orasida bosh va quruq joy saqlanib qoladi, sugorish vaqtida hatto dori sepish va hosil yigib olish ham mumkin. Sugorishni ananaviy usuli. Tik qiya va muommoli tuproqlardan foydalanishda nomunosib Past sifatli shor suvdan tomchilatib sugorish va mini-sprinkler sugorish usullari bilan foydalanish mumkin, chunki tez-tez sugoriladigan tuproqda yuqori namlikni saqlab, sugorish suviga qoshilgan tuz suyultiriladi. Ular nisbatan past bosimda va cheklangan oqim tezligida suv tegishi uchun 1 bar va mini-sprinklersli 2 bar bilan ishlay olishi mumkin, barpo etish juda oson. Ular cheklangan mehnatini talab qiladi. Zamonaviy sugorish tizimidan foydalanishning ikkita asosiy kamchiliklari quyidagilardir: Zamonaviy sugorish tizimlarini ornatish uchun nisbatan yuqori investitsiyalar talab qilinadi. Suv chiqaruvchi teshiklarga biror narsalarni tiqilib qolishi: chiqib ketmasdan toxtab qolgan moddalar, kimyoviy moddalar va biologik shilimshiq moddalar, ayniqsa, tomchilatib sugorishda, mini-sprinklerlarga qaraganda, tiqilib qolishiga sabab bolishi mumkin. Sho'r suv bilan sugorish Anorlarni shor suv bilan sugorish mumkin. Sho'r suvga nisbatan anorlarning chidamlilik mexanizmlar hali toliq tushunilmagan. Biroq, anor toqimalari shor suv bilan sugorishga javoban natriy, xlor va kaliy toplanganligi va bu ionlarning konsentratsiyasi sugorish suvidagi tuzning kopayishi bilan ortdi. Bu shuni korsatdiki, shorlikka anorning bardoshlilik uning toqimalarini toqimalarga ionlarning kirib kelishini oldini olish qobiliyatidan kora tuzlarning yuqori darajalariga qarshiligi bilan bogliq ekanligini korsatadi. Qayta ishlangan suv bilan sugorish Anor sugorishining eng muhim masalalaridan biri muqobil suv manbalaridan foydalanish, xususan qayta ishlangan va shor suv. Qayi suvni samarali ishlatish uchun tegishli sugorish takrorlanishini hisobga olish kerak. Bu quyidagilarga bogliq: Osimlikning osish bosqichi: sayoz va cheklangan ildizlarning rivojlanishi sababli osimliklarning osishining dastlabki bosqichlarida tez-tez va engil suvni qollash kerak. Osimlik o'sishi bilan kamroq sugorish qollanilishi mumkin.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th December, 2022

ISSN: XXXX-XXXX

Website: econferenceseries.com

Hammamizga ma'lumki, Farg'ona vodiysi tuproq sharoiti turli xil rangda va xolatlarda bo'ladi. Adlik yerlar o'simliklarni va Mevali daraxtlarni o'sishi uchun noqulay hisoblanadi. bu yerlarda Anor yetishtirish oson emas lekin bizning mirishkor Dehqonlarimiz buni uddalashga muvaffaq bo'lishdi. Tosh shag'ali yerlarda anorlarni sug'orishning ham o'ziga yarasha qiyinchiliklar bor Dasht -adrlri yerlardagi anorzorni sug'orishning quydagi usulda sug'orishni amalga oshirildi.

1-jadval Sug'orishni anor o'simligini o'sishi va rivojlanishiga ta'siri.

Variantlar	Sug'orishlar soni	Bir yilik novdalar soni	Bir yilik novdalar uzunligi (sm).
Bir tomondan sug'orish	15	25	22
Ikki tomondan sug'orish	13	28	26
Zigzag usulda sug'orish	9-10	31	35

Birinchi usulda anorlarni bir tomondan sug'orildi. Ikkinchi usulida anorlarni ikkinchi usulida anorlarni ikki tomonlama sug'orildi. Uchinchi usulda esa ariqlarni zigzag usulda olindi va anorlarni sug'orildi. Anorlarni ko'mishda bo'g'otlar qoldiridi buning natijasida tabiiy yog'ingarchilik natijasida yog'gan yomg'ir va qor suvlar anorlarni tagida suv to'plana boshladi tabiiy suv zaxirasi baydo bo'la boshladi. Oradan bir necha kun o'tib ikkala holatdagi ariqlarni ko'riganda ilon izi qilib olinga ariqda namlik hali hamon saqlanib turganligiga etibor berdik. Kuzatishlarimiz shuni ko'rsatadiki ilon izi qilib olingan ariqa ko'p suv kirishi va suv uzoq vaqt saqlanib qolishiga muvofiq bo'ldik. Biz bu orqali suvni tejashga bir oz bo'lsa ham imkon yaratadik.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Ostanaqulov T.E., Narziyeva X. va B.G`ulomov Mevachilik asoslari o`quv qo`llanma, Samarqand
2. G`ulomov B., Abrorov Sh. Va I.Normuratov. Mevali daraxtlarga shakl berish, kesish va payvandlash o`quv qo`llanma. Toshkent
- 3.Farg'ona vodiysida anor ko'chatlarini yetishtirish istiqbollari va usullari. J.Qodirov va boshqalar.2020 Respublika ilmiy amaliy jurnali.
4. Эффективность резкий крупных клубный картофеля в семеноводстве в условиях Узбекистана. Тенденции развития науки и образования. Рецензирусмий научний журнал Самара 2020. Ж.Кодиров

